

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Szöveges indoklás a 2009. évi számszaki költségvetési beszámoló jelentéshez

I. Szakmai beszámoló

Kiemelkedő programok

Radnóti Miklós halálának 100. évfordulója alkalmából kiállítást rendeztünk a Radnóti özvegye által 2008-ban nekünk adományozott Radnóti hagyatékból. Bolyai János Kézirattárban őrzött Appendix-e és a Keleti Gyűjtemény Körösi Csoma Archivuma felkerült az UNESCO Világemlékezet listájára. Ennek tiszteletére *A tudomány géniuszai – The Giants of Science* címmel kiállítást rendeztünk, mely a Tudomány Hónapja kiemelt rendezvénye volt. A látogatók száma meghaladta a hatszázat. Magyar és angol nyelven leporellót is készítettünk a kiállítás anyagából. Megújítottuk a honlapunkat, mellyel elnyertük a 2009. évi Magyar Minőség Portál díjat.

Személyi és szervezeti változások

Az engedélyezett létszám 2009-ban 104 fő volt, a december 31-i munkajogi létszám teljes munkaidőre átszámítva 99 fő volt. 2009 évre csökkentettük a létszámot 5 fővel, és 1 fő fiatal kutatóval (Keleti Gyűjtemény) növeltük létszámunkat. 2008-ról 2009 évre nem csoportosítottunk át személyi juttatás és járulécai keretet. A több fórum által jóváhagyott és elfogadott stratégiai terv alapján megkezdtük a könyvtári munkafolyamatok átszervezését és korszerűsítését. Ebben az évben a Gyűjteményfeltáró Osztály munkájának átszervezése, hatékonyabbá tétele valósult meg azáltal, hogy a tartalmi és formai feltárást összevontuk. A hagyományos hierarchikus szervezeti felépítés mellett egyre több feladatot oldunk meg projekt rendszerben, lehetőséget teremtve ahhoz, hogy az egyes feladatok megvalósításába minden érintett osztály munkatársai bekapcsolódhassanak.

Állománygyarapítás

Információhordozó beszerzésére összesen 112,7 MFt-ot költöttünk. A Gyűjteményszervezési Osztály 2009-ben 57,3 MFt-ot fordított állománygyarapításra. A leltározott tételek száma 9.810 könyvtári egység volt. 2009-ben 3.002 könyvet vásároltunk cca. 26,6 MFt értékben. Ebből 1.675 kötet magyar nyelvű kiadvány. Az 1.951 kurrens folyóiratot tartalmazó állományunk gyarapítására 30,7 MFt-ot költöttünk, ebből a külföldi folyóiratok ára 28,9 MFt-ot tett ki. Nemzetközi kiadványcserére, könyvek és folyóiratok (jórészt Acták) beszerzésére 36,6 MFt-ot fordítottunk. Év közben 9 partnerünk mondta le a cserét, rájuk 2009-ben 455.884 Ft-ot költöttünk. A cserében kapott dokumentumok értéke 39 MFt, tehát közel azonos a kiküldött anyag értékével. A hagyományos dokumentumok mellett, a növekvő igényeknek megfelelően, egyre több elektronikus forrás elérését tesszük lehetővé olvasóink számára. 2009-ben öt adatbázisra fizettünk elő 4,9 MFt értékben. Konzorciumi formában öt általános, átfogó adatbázisra fizettünk elő, amelynek önrésze 4,8 MFt, továbbá négy adatbázis előfizetési árának 75%-át saját forrásból biztosítottuk közel 2,4 MFt értékben. Immár második éve, hogy e-könyv

csomagokat is tudunk vásárolni MTA intézetekkel közösen, szintén konzorciumi formában, mezőgazdasági, biológiai, biokémiai, molekuláris biológiai és környezetvédelmi témákban. Ez a vásárlás az Elsevier Kiadónál 2009-ben lemondott folyóiratok kötelező kompenzációja 6,7 MFT értékben, amelyet az MTA központi forrásból biztosított. Nagy értékű ajándékokkal gyarapodott a Kézirattár. Ajándékba kaptuk Beck Mihály akadémikus éremgyűjteményét, az Eri Székely (Zürich) tulajdonában lévő Ady: *Vallomás a patriotizmusról* című, lappangó kéziratot és Harsányi János Nobel-díjas közgazdász leveleinek egy részét.

Feldolgozás

Teljes körűen feldolgoztuk a könyvtárba újonnan beszerzett dokumentumokat, és számítógépre vittük a kölcsönzésből visszakerült, az ALEPH rendszerben nem szereplő műveket, párhuzamosan az 1986 előtti cédulakatalógusok anyagának retrospektív feldolgozásával. 2009-ben összesen 11.271 számítógépes rekordot készítettünk el, ebből 4.911 volt az újonnan feldolgozott dokumentumok (könyvek, Lieferungok, részcímes periodikák, CD-ROM-ok, DVD-k) száma. Ezt egészítették ki a retrospektív feldolgozás (kölcsönzésből visszakerült és egyéb, rekatalogizált könyvek) rekordjai (2.546), az újonnan leírt sorozati (460) és authority (2980) rekordok, valamint az ezekhez kapcsolódó utalások (374), melyekhez 23.251 alkalmazott tárgyszó kapcsolódik. Jelenleg 90 db elektronikus könyv anyaga található az adatbázisunkban. Az MTAK – OTKA közös repozitóriumába (REAL) bekerült tételek egyharmadának metaadat szerkesztését projekt munkában végezték a kollégák. Ugyancsak projekt munkában készült a Magyar Digitális Képkönyvtárba bekerült anyag feldolgozása is.

Főbb projektek

2009. júniusában megnyílt az OTKA Irodával közösen működtetett, jelenleg 2070 pályázati zárójelentést tartalmazó REAL repozitóriumunk (<http://real.mtak.hu/>), a regisztrált felhasználók száma eddig 34. 2009 decemberére technikailag elkészült a második gyűjtemény, az MTA Doktora (ill. a régebbi kandidátusi) cím elnyeréséért benyújtott dolgozatok tára is, a feltöltést az igényeknek és anyagi lehetőségeinknek megfelelően folytatjuk. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium 19 MFT-os pályázati támogatásával hat MTA kutató intézettel közösen 2.400 képpel csatlakoztunk a Magyar Digitális Képkönyvtárhoz és kialakítottuk a kereső felületet. Csatlakoztunk a HUNOR (HUNGarian Open Repositories) konzorciumhoz. Felújítottuk a kapcsolatunkat a közép-európai társadalom- és bölcsészettudományi folyóiratok adatbázisával, (CEJSH). Elkezdtük az Országos Széchényi Könyvtár által működtetett HUMANUS adatbázisba szánt periodikák feldolgozását. Új digitális gyűjteményeket hoztunk létre Bolyai Jánosról (<http://bolyai.mtak.hu/>), és Gábor Dénesről (<http://gabordenes.mtak.hu/>).

Informatika

A Számítóközpontban külön szerver szobát alakítottunk ki új szerverek telepítésével és a kábelrendszer megújításával. A szerverek és asztali gépek modernizálása lehetővé tette a biztonságosabb alkalmazások telepítését, elkülönített hálózati szektorok kialakítását. Az olvasótermi gépállomány és az interfész megújult, a nyilvános WiFi rendszer bővült. Implementáltuk a könyvtári integrált rendszer (ALEPH) új verzióját, frissítettük a kiegészítő alkalmazásokat (SFX, MetaLib). Új web alapú levelezési rendszert vezettünk be. Kialakítottunk

egy különböző projektek (repozitórium, képkönyvtár, stb.) kiszolgálására alkalmas adattároló rendszert.

Szolgáltatások

Az olvasói létszám kissé csökkent, 4.665 beiratkozott olvasónk volt, az aktív használók száma 5.664 fő volt. A távhasználat viszont emelkedik, fél év alatt 42 ezren, összesen 233 ezer alkalommal látogatták meg az új honlapunkat. Különösen népszerűek a Kaufman- (4.989/16.336), a Csoma- (4.607/12.804) és a Bolyai-gyűjtemények (2.451/7.206) (zárójelben a látogatók, illetve a látogatások száma). A beiratkozási díjból származó bevétel 2,9 MFt volt. Új elektronikus szolgáltatásokat vezettünk be: hírlevélben tájékoztattuk olvasóinkat az újdonságokról, könyvtári eseményekről ill. új külföldi szerzeményeinkről. Kialakítottuk az on-line dokumentum-előkészítési szolgáltatást az ALEPH integrált könyvtári rendszeren ill. a honlapon keresztül. Az egyetemi oktatóknak felajánlottuk, hogy hallgatóik számára könyvtárhasználati szemináriumot tartunk, az év során 8 csoportot fogadtunk. Könyvtárközi kölcsönzés keretében 2.767 kérést kaptunk, ezek 94,5%-át teljesítettük. Saját olvasóink 542 kérést adtak le, a külföldi kérésekre vonatkozó kedvezmény miatt népszerű lett ez a szolgáltatás. A számítógépes referenz szolgáltatás ez évi bevétele 1,6 MFt volt, fénymásolási megrendelésekből 562 eFt folyt be (a Mikrofilmtár bevételei nélkül).

Levéltár

A Levéltár 2009-ban tovább gyarapította állományát, folytatta a begyűjtött anyag feldolgozását és ellátta az MTA Titkárság és a Doktori Tanács irattári feladatait és a levéltári kutatószolgálatot. Folyamatos rendszerező és gyűjtőmunka mellett tanácsadással, selejtezési engedélyek kiadásával és előzetes rendezési javaslatokkal segíti az egyes részlegek munkáját.

Munkatársaink

A főigazgató Gábor Dénes emlékének ápolásáért „in memoriam Gábor Dénes” elismerő oklevelet kapott a NOVOFER Alapítványtól. Az átadás alkalmából lehetőség nyílt a Gábor Dénesnek szentelt honlap rövid bemutatására a Parlament felsőházi termében. A Bolyai János Alapítvány által a tudományos-kulturális életben alapvető szerepet betöltő közgyűjtemények körében értékes tevékenységet kifejtő személyek kitüntetésére alapított Bolyai-díjat adták át Rozsondai Marianne-nak. Második alkalommal pályáztunk a Fial Kutatói Ösztöndíjra, a nyertes sinológus a Keleti Gyűjtemény munkatársaként dolgozik három évig. Főtitkári dicséretet kapott a Gazdasági Osztály helyettes vezetője, Jakócs Tamás.

Agora program

Egyre több figyelmet kelt a könyvtár, mint nyitott szellemi központ megteremtése érdekében indított programunk. 12 rendezvényen közel 2.000 fő vett részt. Ezen felül sor került számos könyvtárlátogatásra, könyv- és könyvtárbemutatóra is, többek között a Radnóti Gimnázium növendékeinek, a Rotary Club tagjainak és a Holland Bibliofil Társaságnak.

Könyvkiadás:

Az MTA I. osztályával és a LEXICA kiadóval közösen négy Ph.D. disszertációt adtunk ki címenként 550 Eft-os költséggel. A „Budapest oriental reprints” sorozat keretében megjelentettünk egy kötetet. Elkészült a Tibeti Kézirat katalógus második kötete is.

Záró gondolatok

Az MTA vezetése által elfogadott stratégiánknak megfelelően végeztük a munkánkat. Jelentős anyagi segítséget jelentett az EU hazánkban is kötelező szabályozásának megfelelően a 2004-ben és 2005-ben még vissza nem igényelhetett ÁFA visszatérítése, mely késedelmi pótlékokkal együtt 45 MFt volt. A befolyt összegből törlesztettük a kiadványcserével kapcsolatos hátralékunkat, teljesen felújítottuk a Vasarely-termet, bútorokat és számítástechnikai berendezéseket szereztünk be. A következő években is számítunk a költségvetési támogatás stratégiában megjelölt mértékű, évenkénti emelésére.

Budapest, 2010. február 24.

prof. Náray-Szabó Gábor
főigazgató